

M. 12101.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Börje Hansson

Härad: Jörrestad

Adress: Västmanneg. 17, Stockholm V.

Socken: Vallby ö. Bolshög

Berättat av: Ola Persson

Uppteckningsår: 1949

Född år 1873 i Vallby

Udd. hade en gård i Guelöv, Bolshögs t.m.
Fadern var lantbrukare i Vallby.
F.d. kyrkvård. Pålilip, rejäl.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

1880. Årdret användes mest. Med det drev man ned säden. Innan sådden hade man då harvat jorden.

Man sade att man harvade skreningen, d.v.s. det plöjda gärdet. Därefter såddes omedelbart. Eller också bereddes jorden ytterligare med klösen, som var tillverkad av smeerna och på en del pinnar hade en "gåsafot". Det skulle tjänstgöra som en slags kultivator, men det gjorde det förstås inte. Om man använde klös, behövdes årdret ej användas för att driva ned säden. Klösen hade 7 - 9 pinnar, och en del klösar hade gåsafot i spetsen. Plogarna som användes var av järn, s.k. gallerplogar.

De tillverkades av smen. I Vallby fanns det en särskilt skicklig smed, som hette Lars Sjöholm. Han gjorde plogar på lager och sålde till bönderna i byarna omkring. Hans plogar var mycket efterfrågade.

I vanliga fall köpte smeden välten till plogen och tillverkade resten själv. Men välten då var inte så bra som den blivit senare.

1890-tal och börj. av 1900-tal: Far använde de sista åren en Oliver-plog. När jag köpte egen gård 1905, skaffade jag helt nya plogar. Klösen efterträddes nu av fjäderharv och, senare, kultivator. Dessutom fanns det s.k. grovharv av järn.

Pinnharv: år 1910 fick jag en "hummapinnharv", förfärdigad av en hemmasmed. Den var i fem delar med 20 pinnar i var. Nabon sa: "Höj, vad skall han med den harven, han kan ju inte vända med den." En bonde i Nöbbelöv lät också göra en sådan harv men han lämnade tillbaka den.

1880 - 1940. Det har skett större förändringar efter 1900 än före, som jag kan minnas. Det har också varit större förändringar efter 1920 än mellan 1900 och 1920. Folk skall vara litet mer bildade nu. Bilarna ha mest kommit efter första världskriget. Många tjänade dock mycket pengar under första världskriget.

En fiskare t.ex. köpte två pianon.

Allmänt sett var det inte så bra för lantbruket under första som under det andra världskriget. 1914 - 18 hade man egentligen endast spannmål - vete och råg - att sälja.

Det fanns inget kraftfoder att köpa och följaktligen blev det ringa mjölk. Sockerbetspriserna gick upp först efter första världskriget.

1880-tal. Några bygdedräkter förekom ej i min barndom. Endast att en del äldre kvinnor hade klockkjolar av skinn med tyg framtill. De var mycket kortare än vad som var modernt omkring 1880. Det mesta av det gamla hade också tagits sönder, när man skulle sy nya kläder. Av lentygen och linskjortorna sydde de t.ex. lakan.

Men allt var fortfarande hemmagjort.

De gamla kvinnorna hade sin schalet knuten i nacken /klut/.

Skräddaren gick omkring och sydde i gårdarna. Till högtidsdräkt vävdes valmar, som färgades svart eller gjordes grönt genom att man blandade svart och vit ull.

Till vardags skättefallsbyxor och dito skjortor. Då kändes det att man hade något mot skinnet. Man köpte färg och färgade hemma. Det fanns dock färgeri och spinneri i Tommarp, som en del begagnade sig av.

Lin och blånor kardades hemma. De förut begagnade skinnklockorna voro beredda av egna fårskin. Man sålde hudar hos garvaren i stan eller fick garvat där, vad som behövdes till husbehov.

Till frukost var det alltid potatis med skalen på och spickesill med mjölkdoppa /mjölk-sås/ samt varmt dricka med irörd mjölk. Ibland serverades kaffe samtidigt. Det var spannmålskaffe.

Till middag ett rejält mål mat. Soppa vanligast med ilagda potatisar, motötter, kött- eller fläskbitar.

En mycket god rätt var nykokt potatis och stekt fläsk. Jag minns än hur gott det var. /Tydligt ej alltför vanligt./

Efterrätt förekom ej.

Vid 3 - 4-tiden på e.m. serverades meraften. Det var sommartid en bit bröd med en fettklump mitt på "maten". Man fick om man ville ta mer bröd och i så fall tunna ut fettklumpen till att räcka för båda "matarna".

Vintertid åt man "morkesmat" i stället /smörgås i mörkningen/.

Kvällsmaten var 7 - 8-tiden. Den bestod av gröt och mjölk. Ibland mjölgröt av sammalet rågmjöl, ibland korngrynsgröt kokt på mjölk.

Alla skulle köra till mölles julaften. Då var det nämligen sed, att möllaren bjöd kusen på snaps. Drängarna blev ofta på kulan vid det besöket. Det bildades en lång kö vid kvarnen den dagen.

1870-tal. Innan jag började småskolan brukade jag om kvällarna sitta bredvid mor, som spann. Det var för att vi skulle kunna utnyttja skenet från samma fotogenlampa. Någon gång fick man då en sockerbit.

1880-tal. Man sa alltid "Gussfre", när man kom inom dörren i stuan till en främmande gård. Om de satt och åt, tillade man: "Gu välsigne maten". Och ibland tillade någon spektakelmakare: "... och folket som äder."

Till övervägande delen for man till Simrishamn från Vallby. En och annan kunde gå till Hammenhög och handla, om det ej var tid att åka till stan. Då fanns det ej järnväg i Hammenhög.

Spritvarorna intog främsta platsen av det som köptes i staden. Utom brännvin köptes det mycket rom, det senare i stället för konjak.

På efterhösten förekom det, att vi körde till Ystad med de slaktade och urtagna gässen. De såldes, tillika med vingarna, till torgmadamer. Jag var med på en sådan färd 1887. Om några ägg blev över till avsalu, såldes de hemma. Det var en som gick omkring och köpte upp och sedan i sin tur sålde till större uppköpare f.v.b.

Vi körde till stan knappt en gång i månaden. Om hösten var det oftare, när spannmålen skulle köras in. Det var ofta drängarna som gjorde det, och de körsorna voro till större delen slut före jul.

Filten till sängkläderna vävdes hemma, och man fick den stampad vid stampen i Tommarp. Vi fick också färgat i Tommarp.

Om tjänstefolkets "julamat", se gäss. Julamaten skulle tagas med till dräng- resp. pigkammaren eller till vederbörandes hem, om de besökte det under julen. När ätandet var slut på julafton, tog mor litet dricka och hällde litet under vardera bordsändan på golvet, samtidigt som hon mumlade litet. Det var till "goavätta". Därpå lekte man många jullekar jämte tjänstefolket. I mitt eget hem /1905 -/ hade vi också jullekar men inte så mycket som i föräldrahemmet.

Gässen höllos för fjädrarnas skull. Alla fjädrar behövdes till över- och underdynor i sängkläderna. Endast vingarna kunde försäljas, att användas som sopborstar vid städning. Gässen göddes, så de var färdiga för slaktning strax före jul. Det var ej så brukligt att slakta gässen till Mårten på landet då. De slaktades och plockades hemma.

Man satt församlade på golvet hela familjen och pigorna, när gässen skulle plockas. Vi glyttar jämte drängar och pigor skulle ha var sin bit av alla delar på en gås som extra mat till julafton: av krävan, tasssen, halsen, hjärtat och huvudet. Drängar och pigor fingo dessutom julabröd. Denna s.k. julamat var avsedd att tagas med och njutas privat. Mor lade kakorna och gäsakrimskrams på sängen i högar till var och en julafton.

1870-tal. Man bakade stora bak på den tiden för en till två månader framåt. Även litet vetebröd, som torkades till skorpor.

1880 - 1918. Ibland kom de och tiggde pantofflor ända ned ifrån sjön /fiskarefolk/. Förr skulle de fattiga alltid få plocka ax på åkrarna, och därför var man inte så noggramm med räfsningen. Det var t.ex. gamla kvinnor, som bodde på fattighuset. De fick det malet sedan.

Under första världskriget kom de ända ned ifrån Brantevik och plockade ax uppe i Gnalöv. De t.o.m. skar ax av säden, som stod.

1905. Min fru hade ju varit vid sjukhuset i Lund och var vant vid att allt skulle vara hygieniskt. Vad hon lärt där följde med när vi gifte oss.

När jag gifte mig blev det en helt annan form för ätning i mitt hem. Men jag var titt hos naborna, och där fortfor de med att alla åto samtidigt ur gemensamt fat.

Naborna tyckte det var liksom för galet att man åt som vi gjorde det. De ansåg oss högfärdiga liksom beträffande bindningen av säden. I Gnalöv höll det särskilt länge i sig med de gamla måltidssederna. I allmänhet lades väl inte det gamla bort, förrän det kom nytt folk i en gård. De äldre behöll sin sed till döddagar.

I Benestad återigen, hos min syster, hade de börjat med att var och en skulle ha sitt redan 1893. I Gnalöv mycket längte med samröret.

Även i mitt föräldrahem hade de omkring 1900 övergått till att äta ur tallrikar. /Inverkan av barnen, som "varit ute"./

"Husfolk" fanns som hade ett par hästar och en ko. De var ungefär samma klass som åborna i Gnalöv. Husmannen hade ett "mögestycke" hos lantbrukaren. Det var på någon sämre jord, och den biten skötte husmannen helt och hållet själv utom det att han kanske fick låna dragare till att köra det. Till det forslade de mög /dynga/ från egna höns och grisen. Vanligen sådde de råg på mögestycket. Det var på någon utmark, och husmannen

kunde få 4 - 6 travar råg på det /en trave = 20 stycken/. De odlade ej potatis där utan den satte de bland böndernas.

Husmannen tröskade fortfarande 1905 med plejel.

Mög = gödsel; mogga = gödsla.

1880-tal. Endast vid kalas användes porslin och att var och en hade sin egen tallrik. Det var vanligt, att man tog med sig tallriken, ty man kunde ju ej begära, att de skulle ha så stor servis i en gård att den räckte till alla gästerna. På kalasen fick man sitta på bara bräder, men de hade så roligt så.

De använde sillabräden, kanske 60 cm långa, till att lägga för sillen på. Vid ett bräde kunde det få plats två personer. Sillarna kom in med skinnet på, och drängen eller vem det nu var använde sin egen kniv att flå sillen med. "Fållekniv." Man satt 4 - 5 personer vid bordet och doppade sillbiten i en gemensam lerskål med mjölkdoppa. Antingen hade man skurit av en bit av sillen eller också tog man den hel med handen, doppade i skålen och bet av en bit.

Ibland åt man stekt potatisgröt /stekt potatis/. Alla åto då med hornsked från järnet direkt.

Till middag kunde serveras potatisgröt med en smörklick på toppen. Alla skulle då doppa i smörhålet. Egna tallrikar förekom ej i vanliga fall.

På sommaren hade man ofta skörjad mjölk, det var fillebunk, och den var god, för den var på söt mjölk. Även den åts ur gemensam skål.

Husmän i Vallby:

Herrn till Glimminge hade tagit jorden men låtit husen stå kvar. Där skulle arbetsfolk inhysas. Det var lerslagna väggar med kullerstenar och lergolv. Det förekom ett hål i golvet: det var där glyttarna som små hade gjort sina behov och blött upp leran, så att det så småningom hade blivit ett riktigt hål. Något dass förekom ej, utan man satte sig utanför väggen. Dessa gamla gårdar, hade halvdörrar och blyinfattade små rutor. En statkarl hade eljest ett enda boningsrum med ett kyffe, som användes till skafferi. I samma länga fanns det också svinahus, torvahus och illebrandshus, i gaveln.

Man bjöd dels bekanta i byen - naborna- dels släktingar utifrån. En del hantverkare som man anlidade också, samt prästen.

1880-tal. Det fanns vid Vallby kyrka ett gammalt spannmålsmagasin, som kallades körkelan. Det användes under min barndom till fattighus. Det var små fönsterluckor, och hela vintern fick hjonen sitta där utan många solstrålar. Fyra i var stua. De levde mest på varmt dricka med uppblött bröd i. Eller de fick ett stop mjölk och en fläskabit i någon gård i byen. Om sommaren satt de i rad på kyrkogårdsmuren och slickade solsken.

Först och främst skulle man till stan när det var marknad, och det var det tre ggr om året.

Hornskedarna köptes i allmänhet på marknaden.

Man behövde ej anlita många hantverkare i stan. Endast urmakaren och pottemakaren. Den senare sålde lerkärlen, som användes som vardagsservis. Han kallades kardrejaren.

1890-tal. När jag blev 18 år tyckte vi att det var för mycket att ha två stora pojkar hemma, så jag flyttade hemifrån och tog tjänst. Först i Benestad hos min syster, som var gift där, 1891-93. Sedan vid Tomelilla 1893-96. Senare kom jag på Malmöhus läns lantbruksskola vid Ringsjön. Och ett slag som bokhållare vid en stor gård i västra Skåne.

1870-tal. Efter fransk-tyska kriget blev det dåliga tider för jordbruket. Särskilt svårt var det 1880-85. Då minns jag far och mor hade varit i stan och sålt havre och inte fått mer än 8 kr tunnan /en tunna 36 kpr och en kappe 4.58 liter/. Hur ska vi nu kunna klara oss, hette det. Det var tyskarna som konkurrerade med skånska lantbruket. Det kom havre hit från Tyskland.
/Ev. senare förvärvat attityd mot Tyskland./

1880-tal. Kaffebröd, vete, förekom ej varje dag lika litet som kaffe. Mest var det f.ö. sädeskaffe. Man torkade vetebrödet och gjorde skorpor, helst runda, som var godast. Mor hade sina gömmor på loftet, korgar och krukor, där sådant förvarades. Dit gick man och snattade som barn.

1880-tal. Säden såldes mest i Simrishamn hos Björkegren. Korn brukade man dock sälja i Skillinge hos Norberg eller direkt till skeppare. Därifrån skeppades det till Norrland.

Havren såldes samt och synnerligen i stan och korn delvis.

-1880- Man hade inte mycket att ge korna. De fick just ingenting av säden. Litet gröpe, litet klöver, litet rotfrukter.

På vintern mjölkade de obetydligt och stod sinta.

1905. I början av 1900-talet slog man fortfarande allmänt med lie. Det var inte många som band säden, utan man tog bara ihop den i buntar. När jag började med min gård i Gnalöv 1905 lånade jag en självavläggare de första 3 - 4 åren. Eftersom jag hade varit på en lantbruksskola, Orup i Gudmundtorps s:n och haft plats västerut i Skåne, så lät jag binda all säden. Men då kom en nabo och sa: Du kunde gärna ta säden lös ihopa. Han och de andra tyckte det var onödigt och rena högfärden att binda säden. Men på 4 - 5 år slog det alldeles igenom, så att alla bunde säden.

Frammot 1910 köpte jag en självbindare i Simrishamn.

Märke: Osborne, amerikansk tillverkning.

1880-tal. Ibland ställde man in hästarna hos Samuelsson /järnhandel/, ibland hos specerihandlanden. Man spände alltid ifrån och ställde in hästarna i stallet.

De brukade alltid bjuda på ett glas vin när man kom in på kontoret. Alla handlarna hade ju stor sprithandel, och då kunde bodkarlen också bjuda på snaps ute på lagret.

När jag tjänade hos en bonde vid Tomelilla och man var inne i samhället och sålde spannmål, så bjöds det alltid på snaps ute vid magasinet. Det var 1893-6.

Det var nog mest handelsmannen i stan som tala om nyheterna. Han resonerade med sina lantbrukare när de kom dit och övertalade dem att köpa och inse fördelarna med det nya. Det fanns ju ej mycket tidningar då.

Nog kunde de se på herrgårdarna också, men det behövdes ju någon som förklarade och talade om saken. Storherren tala ej så mycket med arbetarna, så kontakten den vägen blev liten. I vanliga fall var det nog handlanden som övertalade.

x = arbetsfolk, i detta
fall bönder

1880- 90-tal. I min pågatid fanns det ett uppköpsmejeri på Glimmingehus. Jag fick köra mjölk dit hemifrån. Även från Salarp körde de dit. En del från Vallby s:n körde till mejeri i Hammenhög. Senare, 1888/89, blev det ett mejeri i Vallby by. På 1890-talet uppstod det mejerier till höger och vänster /andelsmejerier?/. Ett i Simris, ett i Kvarnby, Ö. Hoby s:n. Från Gnalöv körde vi mjölken till Tommarps mejeri. Då hade man kommit därhän, att det vanligen var en skjuts från var by. Ännu på 1880-talet var spannmålen bondens viktigaste avsaluprodukt. Mjölk var det fortfarande dåligt om. Först sockerbetsodlingen åstadkom en helt ny situation.

1905. När jag började ha egen gård hade växtföljden ändrats så, att jag hade rotfrukter i två fall av de åtta. Sockerbetor och foderrotfrukter.

Fröodling förekom ej. Klöverfröet köptes.

Sockerbetorna hade välstånd i spåren både för arbetarna och lantbrukarna. Det blev mer kontanter genom dem, och man kunde börja reparera hus och investera kapital i nybyggnader. Ibland var det dock dåligt betalt för betorna, t.ex. 1901 - 1902. Då var det också så gott om arbetsfolk, att de slogs om att få det.

Sockerbruket i Köpingsbro blev färdigt 1894. 1895 var första året de odlade sockerbetor häromkring. Man kunde nu skaffa sig bättre nötboskap av holländsk ras, som krävde kraftfoder. Detta stod nu också till buds i form av betmassa, blast och melass. Det senare användes mest till hästar. Man ensilerade även genom att blanda betmassa och blast. Far hade ej kunnat göda upp så många djur. Först in på 1900-talet började han sälja litet till slakt. Tidigare hade det varit mycket liten penninginkomst av kreatursskötsel.

Av svin hade de ofta haft bara var sin sugga.

Sedan sockerbetsodlingen införts dröjde det inte länge, förrän de allmänt hade dubbelt så många djur som förut.

Genom sockerbetorna och därigenom följande inkomster förändrades folkets levnadssätt snabbt och genomgripande.

Bönderna kunde göra sig skuldfria. Bankerna fingo en helt ny betydelse genom den ökade penninghushållningen.

I mitt föräldrahem hade de fortsatt att väva t.o.m. sommaren 1894. Sedan blev det aldrig mer tillfälle till det i gammal mening, eftersom fruntimren i stället fick arbete med sockerbetorna. Bara gallringen räckte till midsommar.

Levnadsstandarden höjdes.

Byggnaderna kunde ställas i ordning.

1880-tal. Min fars gård var, inkl. det arrenderade, på 85 tld.

- 1 träda, hel- eller halvträda. De brukade låta gässen gå på trädan om sommaren, och så blev det ju ingen riktig träda
- 2 råg, som var det huvudsakliga sädesslaget, och något litet vete. Det senare kunde man så på 1 tld på låglänt mark, för kaffebröd till husbehov. Rågen var vintersäd.
- 3 ärter och vickor, som var de enda kvävesamlande växterna, och något litet potatis, det senare även det till husbehov; senare kom detta skift att domineras av rotfrukter
- 4 korn, i vilket såddes klöver
- 5-6 tvåårsvall med klöver
- 7 vallen plöjdes upp, och man sådde havre

Det kallades, att man hade åttaskifte i cirkulationen.

-1880- Det kom en hel del judar. De hade alltid låda. De begärde regelbundet hutlöst att börja med för att sen låta pruta med sig. Nej judar har jag aldrig kunnat med. Det brukade t.ex. komma en jude som hette Israel och bodde i Simrishamn med sin låda till Vallby.

Västgötar förekommo också. De hade till skillnad från judarna tvärpåse över ryggen. Ibland kom det vävskemannar med vävskedarna stickande långt över huvudet från påsen på ryggen.

Och så kom det göingar från skogstrakterna i norra Skåne och Småland. Göingen hade en kärra, som han drog. De sålde spånkorgar, vispar, pantoffelstötare eller grötstockar, slevar, skoffor, silar etc.

Eft

Eftersom man inte hade utsäde att köpa, som var förädlat, men då man å andra sidan hade lagt märke till, att skörden blev bättre, om man ibland bytte och tog utsäde från annat håll, så bytte man mellan bygderna. Från Vallby for bönderna ner åt sjön och bytte till sig nytt utsäde, och ner till slätten kom de uppifrån skogsbygden. I Vallby hade de många bekanta neråt sjön, så man behövde inte vara främmand när man kom och skulle byta. Min far brukade åka till en som

hette Olsson på Tornäs, som ligger vid Skillinge. De "vändes" mycket med varandra. Uppifrån kom det lantbrukare ända från S:t Olof till far med säd. Särskilt var det en från Måsalycke som brukade vilja byta. Han fick säd av oss och vi fick köra dit upp och hämta torv i stället.

1890-tal Min svåger i Benestad hade en syster som tjänste hos fanjunkare Hallström på Högestad /300 tld/. Far brukade ta kalvar till avelsdjur därifrån.

1880-tal. Fotogenlamporna ha funnits så länge jag minns. Men före 1870-talet använde de tranlampor. På 70-talet fanns det s.k. "pråsor" av flätat lingarn, doppat i smält fårtalg. En sådan hade man med sig när man kom in i ett mörkt rum. Den klämdes bara fast på väggen och så tände man med en svavelsticka mot kjolen eller ~~byxan~~. Man fäste pråsan mot lerväggen. Den var tillverkad av den sämsta sortens lin, s.k. skättefall. När tändstickslådorna kom beskärnade sig gummorna: hur ska det nu gå med tändningen. En låda kunde man inte alltid ha med sig, men lösa svavelstickor, hade man alltid haft i lomman.

1890-tal. Det var ett enda lantbruksmöte vid Smedstorp, på 1890-talet. Det var gubbarna där /lantbrukarna/ som ställde om det. Järnhandlare tog dit maskiner och ställde ut.

Först innan järnvägen kom fanns det någon enstaka hemmahandlare /liten diversehandel ute i byarna/. De sålde bara stoppnålar, sytråd, björkkvistar, pissoar /nattkärl/, fotogen, kryddpiller /pepparkorn/ o.d. Samtidigt med järnvägen kom det 1 - 2 specerihandlare, som också bedrev spannmålshandel och sålde gödningsämnen. Lantmannaförening kom först senare. Konstgödseln kom i bruk först i samband med sockerbetsodlingen. Det var bara en bonde i Gnalöv som köpte konstgödsel och det han köpte var Guano. Eljest ingen, förrän sockerbetorna kom. /Detta var alltså 1905-/

1880- De började med stifttröskverk på 1880-talet. Far var med de först^e att skaffa sig en sådan hästvandring. Tysk tillverkning: Henrik Lans. Omkring 1840, då far var 10 - 15 år /född 1824/, använde de oxverk på Glimminge gård. På dem var det mycket som var hemmagjort. De var också något annorlunda konstruerade

med hänsyn till att dragarna voro oxar. /"Stuaverk" m. tråkuggar för 4 par oxar./ Omkring 1880 såg jag första ångtröskan i Vallby. Det var hos en löjtnant, som arrenderade prästgården. I vanliga fall hade de vid denna tid ångtröskor endast på herrgårdarna.

Hästvandringen köptes i Simrishamn.

Man kastade säden för hand eller också hade man en väderharpa, som hemmasmen hade gjort. Sedan kom kastmaskinen, som köptes i stan.

Det var Samuelsson som sålde sådant. Han hade också handredskap såsom spadar och rivor.

1880-tal. "Lidt efter lidit", sa Bror Persson.

"Ongan for ongan", sa Mats Clausen.

"Det hankar om", sa Prästahenriken.

Den sistnämnde gick som någon slags passopp i prästgården.

Dessa ordstäv var säregna för Vallby.

1890-tal. När min sväger skulle sätta sig ned /överta gård/ i Benestad, körde vi långt till auktion: 20 - 25 km. Eljest var det mest till nabobyarna, inom 10 kilometers radie. Självt var jag på många auktioner 1905, när jag skulle köpa gård. Inte sällan var folk mycket fulla på auktionerna. På den tiden var det endast auktioner på vintern, mest från efter nyår till 1 mars.

Särskilt under februari och början av mars kunde det vara auktioner var och varannan dag.

1880-tal o. 1900-tal. I föräldrahemmet hade vi inga stolar, endast långbänkar längs väggarna, i dagliga rummet.

I Gnalöv eldade vi inte längre i sättugnen från skorstenen utan hade en mitraljös i stugan vid sidan av sättugnen /s.k. kakelugn/ och förbunden med denna med rör.

I Vallby /föräldrahemmet/ bakades det så mycket på en gång, att det räckte sex veckor.

I Gnalöv hade vi inte så stora bak och dessutom mindre med kavring, vilket var den brödsort, som stod sig längst. I stället hade vetebrödet ökats relativt. Även på 1880-talet hade de haft vetebröd, huvudsakligen använt i torkad form, som skorpor, av vilka det gjordes stora korgar fulla.

I Gnalöv vävde vi endast mattor. De sista åren lärde min dotter väva väggbonader. Men min hustru, som varit sjuksköterska, hade aldrig lärt sig väva.

När jag gifte mig, skaffade vi oss nya slags sängkläder med filt och täcke i stället för de stoppade dynorna. I föräldrahemmet hade det ju funnits ett lager av sängkläder. Man började väva sådant, så fort ett barn var fött, för dess framtida behov.

1880-tal. Man tog ej så titt till stan utan måste köpa med sig av alla sorter, när man var där. Då hade de vin, konjak, rom med sig hem på lasset /ev. till högtider o. ev. ej allt på en gång/. Då när de kom hem fick man hjälpa till att bära in och så skulle man se vad de hade med sig. Inga karameller förekom, endast lakrits. Eventuellt en karamell för 5 - 10 öre på någon marknad. Det är för rysligt att barnen skall få äta så mycket karameller nu för tiden. - De som bodde mer västerut tog förstås till Ystad.

1900-tal början: Jag köpte mina gödningsämnen i Simrishamn /bosatt i Gnalöv 1905 -/. Efter lantmannaföreningens tillkomst, handlade jag sådana saker där, fortfarande i staden. Senare blev det Centralföreningen nere vid hamnen. Slutligen köpte jag mest kraftfoder och gödningsämnen från lantmannaföreningen i Tommarp. /Troligen handelskontakter samtidigt med Tommarp och Simrishamn./
I början åkte man ej så ofta med järnvägen. Någon gång reste min hustru och jag för att hälsa på hennes eller mina släktingar. Vi följdes då alltid åt. Sällan till Malmö, där man vid eventuella besök brukade förtära en kopp kaffe. Handelsresor till Malmö och någon gång till Tomelilla var för inköp till hustrun eller till prydnader. För egen del handlade jag uteslutande i Simrishamn och Tommarp. Det fanns stora handlare i Tommarp då.

1905- . När vi kom till Gnalöv, var det knappt någon, som gjorde gille. /Härmed avses, att man inte brukade ha gillan för inbjudna till helger o.d.; bröllopsgillan etc. förekommo givetvis./

Senare blev det oftare gillan. Man bjöd sina grannar och släkten. Ja, om man var osams med någon granne, så blev han förstås inte bjuden. I allmänhet bjödos dock alla grannarna. Grannar var lika med likställda åbor. Dessutom fanns det ju husmän, som var mindre ansedda. De fick komma dagen efter det egentliga gillet. Man sade, att de bjöds på "stårt".

Då kom arbetsfolket och ungdomen. Det var samma slags mat den dagen och spel och dans då också, om någon av dem kunde spela. Egentligen var det trevligare den dagen. Det gick mer stelt till på huvudgillet.